ДӘРІС КЕШЕНІ

Пәні: «Қалыпты асқорыту және эндокриндік жүйелер»

Пән коды: KAEZh 2208

ББ атауы және шифры: 6В10115-«Медицина»

Оқу сағаты/кредит көлемі: 30/1

Оқу курсы мен семестрі: 2/3

Дәріс көлемі: 2 сағат.

Шымкент , 2024

Дәріс кешені «Қалыпты асқорыту және эндокриндік жүйелер» пәнінің жұмыс оқу бағдарламасына (силлабус) сәйкес әзірленген және "Топографиялық анатомия және гистология" кафедрасының мәжілісінде талқыланды.

Хаттама №1 "03 09 2024ж.

Кафедра меңгерушісі, м.ғ.к, профессор м.а.________________ Мурзанова Д. А

№ 1 дәріс

1.Тақырыбы: Асқорыту жүйелерінің гистологиялық құрылысы.

2. Мақсаты:

- Ауыз қуысы ағзалары мен өңештің құрылысы туралы мағлұмат беру.
- Асқазан мен ішіктердің дамуы мен нәзік құрылысы жөнінде мағлұмат беру.

3. Дәріс тезистері.

Ас қорыту түтігінің қабырғасы 4 қабықтан тұрады: кілегейлі, кілегей асты, бұлшықетті және сыртқы. Ауыз қуысының кілегей қабығы эпителиден және өзіндік табақшадан құралған. Бұлшықетті табақша болмайды. Бадамша бездер ауызқуысы мен жұтқыншақтың шекарасында орналасқан, олар жұтқыншақтың Пирогов-Вальдейер шеңберінің құрамына кіреді.

Үлкен сілекей бездеріне құлақ маңы (ақуыздың), жақ асты (ақуыз-кілегейлі) және тіл асты (кілегейлі-ақуызды) бездер жатады. Сілекей бездерінің барлығы паренхимадан (соңғы бөлімдер мен шығару түтікшелерінің эпителий) және стромадан (борпылдақ дәнекер тін, қан тамырлары мен нервтер) тұрады.

Өңештің қабырғасы 4 қабықтан тұрады: кілегейлі, кілегей асты негізі, бұлшық еттік және адвентициялық. Бұлар жұтылған тағамды жылжытуға қатынасады.

Жіңішке ішек: он екі елі ішек (ұлтабар), аш ішек және мықын ішек бөлімдерінен тұрады. Мұнда астың химиялық қорытылуы, коректік заттардың ыдырауы және сіңуі іске асады.

Бұл ішектің қабырғасы 4 қабықтан: 1) кілегейлі қабық; 2) кілегей асты негізі; 3) бұлшықеттік және 4) сірлі қабықтардан құралған..

Бауыр сыртынан дәнекер тіндік капсуламен жабылған және бауыр бөлшектерінен тұрады. Әрбір бөлшектің арасында орталық вена орналасқан. Бөлшектер паренхимасы гепатоциттерден құралған бауыр бағамдарынан тұрады.

Ұйқы безі жұқа дәнекер тіндік қабықпен тысталған, бұл безде ацинустар мен шығару түтіктері жүйесінен тұратын экзокриндік бөлікті және Лангерганс аралшықтарынан тұратын эндокриндік бөлікті ажыратады.

4. Иллюстрациялық материал:

Гистопрепараттардың түрлі-түсті микрофотосуреттері

Сызбалар, суреттер

5. Әдебиет:

Негізгі әдебиеттер

1. Гистология, эмбриология, цитология: оқулық / ред. басқ. Ю. И. Афанасьев; Н. А. Юрина; қаз. тіліне ауд. Жәнежауапты ред. Р. Ж. Есимова; К. Т. Нурсейтова. - 6-бас.,өңд. жәнетолықт. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 896 бет. Ил

2. Гистология. Комплексные тесты : ответы и пояснения [Текст] : учебное пособие / под ред. проф. С. Л. Кузнецова, проф. Ю. А. Челышева. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. : ил

3. Тұңғышбаева, З. Б. Цитология және гистология негіздері [Мәтін] : оқулық / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 248 бет. с.

4. Данилов, Р. К. Гистология, эмбриология, цитология [Текст] : учебник / Р. К. Данилов, Т. Г. Боровая. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2018. - 520 с. : ил

5. Юй Р. И. Основы гистологии полости рта и зубов : учебное пособие для стоматологов / Р. И. Юй, . - 2-е изд., доп. и перераб. - Алматы :TechSmith, 2023. - 232 с

Қосымша әдебиеттер

Тұңғышбаева З.Б.Цитология және гистология негіздері : практикум / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 152 бет. С

Электронды басылымдар

1. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.

2. Гистология. Комплексные тесты: ответы и пояснения [Электронный ресурс] : учебное пособие / под ред. С. Л. Кузнецова. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. –

3. Гистология [Электронный ресурс] : учебное пособие / С. Ю. Виноградов. - Электрон. текстовые дан. (39.6Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 184 с. –

4. Быков, В. Л. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : атлас: учеб. пособие / В. Л. Быков, С. И. Юшканцев. - Электрон. текстовые дан. (68,6 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 296 с. эл.

5. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.

6. Гистология с основами цитологии. Газизова. А. И., Мурзабекова. Л. М. ,2019https://aknurpress.kz/login

7. Гистология. Схемы, таблицы и ситуационные задачи по частной гистологии. Виноградов С.Ю., Диндяев С.В., Криштоп В.В. и др , 2012https://aknurpress.kz/login

8. Абілхайров, С.Ы., Алдабергенова, А.К. Цитология жәнегистология :Электрондықоқулық. . - Жетісай : Университет "Сырдария", 2018.http://rmebrk.kz/

9. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Гистология – 2 [Мәтін] : оқу құралы / Жұлдызай Омарқызы Аяпова. - 2-бас. толыкт. - Алматы : Эверо, 2017. - 323 б.http://elib.kaznu.kz/.

10. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Цитология, эмбриология және гистология [Мәтін] : Жоғары медициналық оқу орындарында оқитын студ. арн. оқу құралы / Ж. О.

11. Аяпова. - Алматы : Эверо, 2017. - 269 б. .http://elib.kaznu.kz/.

12. Базарбаева, Жаннат Мүсілімқызы Гистология практикумы [Мәтін] : оқу құралы / [ред. Г. Рүстембекова]; әл-Фараби атын. ҚазҰУ. - Алматы :Қазақун-ті, 2016. - 112, [2] б. .http://elib.kaznu.kz/.

13. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : электронно-микроскопические микрофотографии для студентов / ГУ КГМУ имени С. И. Георгиевского, Кафедра гистологии и эмбриологии. - Симферополь :Б.и., 2013. - 48 с. .http://elib.kaznu.kz/.

14. Бородулина, О.В. Цитология и гистология – Cytology and histology : Практикум. / Костанайский гос. педагогический университет им. У. Султангазина. - Костанай: КГПУ им.У.Султангазина, 2020. - 100 с. - http://rmebrk.kz/

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс).

* Асқазан мен ішектің эмбриональды дамуының көздері мен барысы
* Асқазан қабырғасының құрылымы
* Сілекей бездері
* Аш ішектің құрылымы
* Тоқ ішектің құрылымы
* Бауыр мен ұйқы безінің эмбриональды дамуының көздері мен барысы.
* Бауыр лобуласының құрылымдары
* Бауырды қанмен қамтамасыз ету ерекшеліктері
• Өт қабы және өт жолдары
• Ұйқы безі. Экзокриндік бөліктің құрылымдық ерекшеліктері
* Жастық ерекшеліктері

№ 2 дәріс

1. Тақырыбы: Эндокриндік жүйелерінің гистологиялық құрылысы.

2. Мақсаты:

Эндокриндік жүйе ағзаларының құрылысы мен дамуы туралы мағлұмат беру.
Бауыр мен ұйқыбездің дамуы мен нәзік құрылысы жөнінде мағлұмат беру

3. Дәріс тезистері.

Эндокриндік жүйе организм қызметтерін реттеу және үйлестіруді іске асырады, оның орталық және шеткі ағзаларын ажыратады. Орталық ағзаларына гипоталамус, гипофиз және эпифиз жатады.

Гипоталамус вегетативтік нерв жүйесінің орталығы, сонымен қатар, орталық эндокриндік ағза болып табылады. Гипоталамустың құрамында гормондар синтездейтін нейросекреттік жасушалар орналасқан.

Гипофиз аденогипофизден, ортаңғы бөлігінен және нейрогипофизден құралған. Нейрогипофиз нейрогемалды ағза (нерв жүйесінің туындысы) болса, аденогипофиз гипофиздің гормондар бөлуші бөлігі болып табылады.

Эпифиз –нейроэндокриндік ағза. Ол циклды (белгілі уақыт аралығында қайталанып тұратын) процестерді, өсу және көбею үрдістерін реттеуге, гомеостазды тұрақтандыруға эндокриндік жасушалар – пинеалоциттер орналасқан, ал шеткерірек нейроглиялық жасушалар көбірек болады.

Шеткі эндокриндік бездерге: қалқанша, қалқанша маңы және бүйрек үсті бездері жатады.

Эндокриндік жүйе организм қызметтерін реттеу және үйлестіруді іске асырады, оның орталық және шеткі ағзаларын ажыратады. Орталық ағзаларына гипоталамус, гипофиз және эпифиз жатады.

Гипоталамус вегетативтік нерв жүйесінің орталығы, сонымен қатар, орталық эндокриндік ағза болып табылады. Гипоталамустың құрамында гормондар синтездейтін нейросекреттік жасушалар орналасқан.

4. Иллюстрациялық материал:

Гистопрепараттардың түрлі-түсті микрофотосуреттері

Сызбалар, суреттер

5. Әдебиет:

Негізгі әдебиеттер

1. Гистология, эмбриология, цитология: оқулық / ред. басқ. Ю. И. Афанасьев; Н. А. Юрина; қаз. тіліне ауд. Жәнежауапты ред. Р. Ж. Есимова; К. Т. Нурсейтова. - 6-бас.,өңд. жәнетолықт. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 896 бет. Ил

2. Гистология. Комплексные тесты : ответы и пояснения [Текст] : учебное пособие / под ред. проф. С. Л. Кузнецова, проф. Ю. А. Челышева. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. : ил

3. Тұңғышбаева, З. Б. Цитология және гистология негіздері [Мәтін] : оқулық / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 248 бет. с.

4. Данилов, Р. К. Гистология, эмбриология, цитология [Текст] : учебник / Р. К. Данилов, Т. Г. Боровая. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2018. - 520 с. : ил

5. Юй Р. И. Основы гистологии полости рта и зубов : учебное пособие для стоматологов / Р. И. Юй, . - 2-е изд., доп. и перераб. - Алматы :TechSmith, 2023. - 232 с

Қосымша әдебиеттер

Тұңғышбаева З.Б.Цитология және гистология негіздері : практикум / З. Б. Тұңғышбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2019. - 152 бет. С

Электронды басылымдар

1. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.

2. Гистология. Комплексные тесты: ответы и пояснения [Электронный ресурс] : учебное пособие / под ред. С. Л. Кузнецова. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 288 с. –

3. Гистология [Электронный ресурс] : учебное пособие / С. Ю. Виноградов. - Электрон. текстовые дан. (39.6Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 184 с. –

4. Быков, В. Л. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : атлас: учеб. пособие / В. Л. Быков, С. И. Юшканцев. - Электрон. текстовые дан. (68,6 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 296 с. эл.

5. Гистология, эмбриология, цитология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Ю. И. Афанасьева. - Электрон. текстовые дан. (41.1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 800 с.

6. Гистология с основами цитологии. Газизова. А. И., Мурзабекова. Л. М. ,2019https://aknurpress.kz/login

7. Гистология. Схемы, таблицы и ситуационные задачи по частной гистологии. Виноградов С.Ю., Диндяев С.В., Криштоп В.В. и др , 2012https://aknurpress.kz/login

8. Абілхайров, С.Ы., Алдабергенова, А.К. Цитология жәнегистология :Электрондықоқұлық. . - Жетісай : Университет "Сырдария", 2018.http://rmebrk.kz/

9. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Гистология – 2 [Мәтін] : оқу құралы / Жұлдызай Омарқызы Аяпова. - 2-бас. толықт. - Алматы : Эверо, 2017. - 323 б.http://elib.kaznu.kz/.

10. Аяпова, Жұлдызай Омарқызы Цитология, эмбриология және гистология [Мәтін] : Жоғары медициналық оқу орындарында оқитын студ. арн. оқу құралы / Ж. О.

11. Аяпова. - Алматы : Эверо, 2017. - 269 б. .http://elib.kaznu.kz/.

12. Базарбаева, Жаннат Мүсілімқызы Гистология практикумы [Мәтін] : оқу құралы / [ред. Г. Рүстембекова]; әл-Фараби атын. ҚазҰУ. - Алматы :Қазақун-ті, 2016. - 112, [2] б. .http://elib.kaznu.kz/.

13. Гистология, цитология и эмбриология [Электронный ресурс] : электронно-микроскопические микрофотографии для студентов / ГУ КГМУ имени С. И. Георгиевского, Кафедра гистологии и эмбриологии. - Симферополь :Б.и., 2013. - 48 с. .http://elib.kaznu.kz/.

14. Бородулина, О.В. Цитология и гистология – Cytology and histology : Практикум. / Костанайский гос. педагогический университет им. У. Султангазина. - Костанай: КГПУ им.У.Султангазина, 2020. - 100 с. - http://rmebrk.kz/

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс).

- Эндокринді жүйенің морфофункционалды сипаттамасы.
- Гипоталамус.
- Гипофиз.
- Эпифиз.
- Қалқанша безі.
- Қалқанша маңы безі
- Ауыз қуысы ағзаларының морфо-функциялық сипаттамасы
- Тілдің құрылысы
- Сілекей бездері
- Бадамша бездер мен өңештің құрылысы.